

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Lausunto varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 5 ja 8 §:n muuttamisesta

Hallitus päätti budjettiriihessä syyskuussa 2020, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennetaan 70 miljoonalla eurolla. Maksujen alennukset tulisivat voimaan elokuun alussa 2021. Esiityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksesta annettavaa asiakasmaksulakia siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin nostamalla tulorajoja 31 prosenttia. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja ehdotetaan alennettavaksi siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu olisi 40 % nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Maksuprosentit säilyisivät ennallaan siten, että se olisi aina 10,70 % riippumatta perheen koosta. Hallituksen esitys ei muuta yksityisen hoidon tuen tai kuntalisän määrää tai rahoitusta.

Vaikutukset perheille ja yhteiskunnalle

Varhaiskasvatus on ensisijaisesti lapsen oikeus, eivätkä varhaiskasvatusmaksut saa muodostaa estettä varhaiskasvatukseen osallistumiselle. Varhaiskasvatus on hyvin kustannustehokas lapsiperheiden palvelu ja maksujen alentamisella voidaan ohjata perheiden valintoja. Maksuja alentamalla varhaiskasvatuksen piiriin saadaan lapsia, jotka eivät siellä toistaiseksi ole. Osa näistä lapsista on heitä, jotka hyötyvät erityisesti säännöllisestä varhaiskasvatukseen osallistumisesta kuten haavoittuvissa olosuhteissa elävien perheiden lapset ja maahanmuuttajataustaisten perheiden lapset.

Asiakasmaksuissa tapahtuva muutos helpottaa vanhempien työllistymistä ja kannustaa ottamaan vastaan myös osa-aikaisia työsuhteita. Työmarkkinat ovat kuitenkin erittäin haastavat tällä hetkellä ja osalla kotona lasta hoitavista vanhemmista on vaikeuksia työllistyä. Työnteon kannusteiden parantuessa ja sitä seuraavan työllisyyden kasvun seurauksena yhteiskunnalle syntyy myös muita säästöjä ja tulonlisäyksiä sosiaaliturvan säästöinä ja verotulon lisäyksinä.

Monissa maissa maksupolitiikalla pyritään edistämään lapsen varhaiskasvatukseen osallistumista. On hyvä, että Suomi seuraa varhaiskasvatusmaksuja alentaessaan muuta Eurooppaa. Näin luodaan osallistumisen mahdollisuuksia erityisesti haavoittuvissa olosuhteissa eläville ja pieni- ja keskituloisten perheiden lapsille. Myös kaikki perheet, joissa on useampi kuin yksi lapsi varhaiskasvatuksessa hyötyvät muutoksesta sisaralennuksen muodossa. On muistettava, että huoltajien pohtiessa lapsensa varhaiskasvatukseen osallistumista, on varhaiskasvatuksen laatu erittäin tärkeä valintaan vaikuttava tekijä. Varhaiskasvatuksen laatuun on siis edelleen kiinnitettävä huomiota ja laadun kehittämistyötä on tehtävä jatkuvasti.

Yksityinen palveluntuottaja

Asiakasmaksulaki ja maksualennus eivät koske yksityistä palveluntuottajaa. Kunnissa tulee ratkaista se, miten yksityinen varhaiskasvatus voi pysyä tasapuolisena vaihtoehtona kaikille perheille, erityisen tärkeää tämä on kunnissa, jossa yksityistä palveluntarjontaa on paljon. Mikäli yksityiset palvelujen tuottajat pitävät palvelumaksunsa nykyisen tasoisina, yksityinen varhaiskasvatus muuttuu jatkossa perheille suhteessa kalliimmaksi kunnalliseen varhaiskasvatukseen verrattuna. Seurauksena voi olla se, että osa perheistä voi haluta vaihtaa yksityisestä kunnalliseen varhaiskasvatukseen, mikä aiheuttaa painetta kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen. Kunnilla on mahdollisuus omilla päätöksillään tukea yksityistä varhaiskasvatustoimintaa. Perheiden varhaiskasvatusvalintaan vaikuttavia tekijöitä ovat usein myös esimerkiksi sijainti tai pedagoginen painotus, jolloin palvelun hinta ei ole ainoa valintaan vaikuttava tekijä.

8.10.2020

Ulla Siimes, toiminnanjohtaja

Merja Korhonen, varhaiskasvatuksen asiantuntija